

הלכות קריאת שמע סימן פה

פה באיזה מקומות אסור לקרות קריאת שמע, ובו ב' סעיפים:

א *לא ילך אדם במבואות המטונפות (א) ויניח ידו על פיו ויקרא קריאת שמע, ואפלו אם היה קורא וקרא צריך להפסיק (ב) כשיגיע למבוי המטונף, וכשיצא משם יאפלו שיהיה כדי לגמור את בלה אינו צריך לחזור אלא למקום שפסק: הגה ויש אומרים שחוזר לראש, (ג) וכן עקר. (וענין לעיל סימן סה):

ב (ד) יאפלו להרהר (ה) בדברי תורה (ו) אסור (ז) בבית הכסא (ח) ובבית המרחץ, ובמקום הטונפת, והוא המקום שיש בו צואה ומי רגלים: הגה ואפלו הלכות המרחץ אסור ללמוד במרחץ (ר"ן פ' כירה וב"י בשם א"ח): ה"דברים של חל מתר לאמנם שם (ט) בלשון הקדש. וכן הכנזיים בגון 'רחוב' (י) 'נאמן' וכיוצא בהם (יא) מתר לאמנם שם, אבל השמות (יב) שאינם (יג) נמחקין אסור להזכירם שם. *וְיָאֵם נִדְמָן לוֹ שֶׁם (יד) להפריש מדבר (טו) האסור מפרש, ואפלו בלשון הקדש (יז) ובעניניו (יח) קדש:

באר היטב

שערי תשובה

[ב] אסור. עכ"ט. וענין במגלה דף כח כמי לא התקדש בו ובחודשיו הרשבי"א שם, והנה נדאמר בברכות דף כד דלר"י כשהוא סתוף שר מדינא. וענין בא"י ובשאלת יעב"ז סימן י' וענין לקמן סי"ח ה' וענין בידי סיס רמ"ז שפטר לבגס לבח"כ מחוץ דבר הראב"ד אורח ברחום, וכתב הב"ח ויש להחמיר וכ"פ הפרי"ח. מיהו בלשון לע"ז לכ"ע שרי, ונדקא שלום או ברחום ונתנו הוא דמטר להזכיר בלשון לע"ז אבל שאר שמות שאינם נמחקין אסור להזכיר אפלו בלשון לע"ז. וכן שאר דברים של להח"ק אסור לאמנם בלשון חל, עטרת זקנים ע"ת, ועל סי' פד סי"ב ב משיש בשם הפרי"ח: (ד) נמחקים. ל"ד דהא איבא שלום דאסור להזכיר שם במיש סי' פד: (ז) האסור. וזה"ל אם נכנס בלבו הרהור עברה מטר להרהר שם בדי"ת דהוי לפרושי מאסור, סי"ח מ"א. [כתב ב"י] מי שמלמודו שגור בפיו בבית הכסא או בבית המרחץ והרהר לאנסו מטר, ופי' הפרישה: כיון דאנסו הוא בהרהורו יכול אפלו לבטא בשפתיו וכן משמע בנזכרים דף קב ע"ב: (י) קדש. כשהוא דאמר לה ר"מ אין סבין בשבת, ונתנו די שיאמר לו אל פסוק או

משנה ברורה

באר הגולה

* ואם נדמן וכו' מדבר אסור. ענין במשנה ברורה סעיף קטן יד מה שכתבנו "ויש מחמירין", הוא מתייחס למקום נשמת אדם, ענין שם. ומקורו נדפס חרדושי הר"ן על שבת, איתא שם בהג' דלא כותה, וראייתו שם בנשמת אדם יש לדחות ואין כאן מקום להאריך, וכן כתב הגר"י שהנאמר בהם: מרחץ שיש לפניה חצר ובחצר עומדים שם מקצתן ערבים, פטור גס"ן. ודירת העלן חזקתו במוזוה, והוא חצר גמור, אך מפני שפשוט שם בני אדם ערבים צריך לכסות המוזוה: (ט) "מלך הויו"י שפושטין מקונו לפעמים מרחץ פעם אחת או פעמים בשנה, או ל"עשרה הויו"י, חזקתו במוזוה, ויש אומרים דיש לכסות המוזוה, וכן מטר להתפלל בחיוב. בית שעומד בו אמבטאות לחיצה, משמע (כ) מהאחרונים דהיו בבית הפנימי, דנפיש שם הכלל וזהמא:

א (א) ויניח ידו וכו'. כלומר, (ב) שקרא כל-כך בלחש עד שאינו נכר כלל שמרחש בשפתיו, גס"ן אסור: (ב) כשיגיע. רוצה לומר, (ג) בתוך ד' אמות; ואם הוא לפניו, אסור במלא עיניו: (ג) וכן עקר. ענין בסימן סה במשנה ברורה שכתבנו שם כל פריטי הדין:

ב (ד) אפלו להרהר. ואפלו (ג) בזמן שאין שם אדם: (ה) בדברי תורה. וכן (ז) אסור לענין בבית הכסא במשקלי השמות והפעלים של לשון הקדש, שאין דרך להגיע לידיעה רק על-פי הכתובים, ויבוא להרהר במקרא. ופשוט דמטר אדם להתבונן בבית הכסא בגלל שפלותו, ושכסופו יחזור בלו להיות עפר רמה ותולעה, ואין נאה לו ההנהגה: (ו) אסור. ויחשב שם (ז) חשבונות ביתו והוצאותיו, כדי שלא יבוא לידי הרהור, ובשבת (י) יחשב בבנינים וצוירים נאים: (י) בבית הכסא. ואפלו (י) בתוך הארבע אמות של הבית הכסא במקום שכלה הרים גס"ן אסור להרהר. וענין לעיל בסימן עט במשנה ברורה סעיף קטן ג. כתב בספר תוספות ירושלמי בשם הירושלמי, דבברסקי אסור להחפץ לו וכן להזכיר כל דבר שבעקדש; והוא שמתחיל העבוד, שיש ריח בו, אבל אם עדין לא התחיל מטר, ופשוט דבזמן שאסור הוא אפלו להאמן עצמו שמתקבלה רע ואינו מרגיש, כל שבני אדם אחרים מעצמם מזה הריח רע, וכדלעיל בסימן עט סעיף א: (ח) ובבית המרחץ. פי' (ח) נפיש וזהמא בחיוב וימאס ויהי לה כצואה ובית הכסא. וטעם אסור הרהור בכל אלו המקומות, משום דבעינן "וזהו מחניף קדש" וליכא [שבת קנ ע"א]. כתב בית יוסף: מי שמלמודו שגור בפיו והרהר בבית הכסא ובבית המרחץ לאנסו, מטר. (ט) יש אומרים, כיון דאנסו הוא בהרהור יכול אפלו לבטא בשפתיו, וכן משמע מנזכרים ק"ב עמוד ב. אבל בספר ברפ"י וסוף מסיק דהדבור אסור בכל פניו, והר"א מהמקרא יש לדחות, כמו שכתב שם הרב ברפת' הזבח וצא"ן קדשים, ענין שם; ומה שכתב דאם הרהר לאנסו מטר, היינו רוצה לומר, דאם הרהר לא עבר אסורא מאמר שניה לאנסו, ברם להתחלה חובת גברא לדחות הרהור, וכל-שכן דהדבור אסור, וכן כתב בספר ישועות יעקב דהדבור אסור: (ט) בלשון הקדש. (י) ומדת חסידות הוא להתמיה: (י) 'נאמן'. הראב"ד אורח ברחום, וכתב הב"ח: ויש להחמיר, וכן פסק הפרי"ח; מיהו, בלע"ז לכלי עלמא שרי, הואיל וזה אינו מותר דוקא להקדוש-ברוך-הוא, מה שאין כן (יב) שאר דברי תורה. וכל-שכן השמות שאינם נמחקין (יג) אסור לאמר שם אפלו בלשון לע"ז, בגון גאיט בלשון אשכנז או "בוגא" בלשון פולין ורוסיא וכהא גוגא, שאף ששם זה אין בו קדשה באותיות כתיבתו ומטר למחקו, מפל מקום יש בו משום בנין בהזכרתו במקום טונפת, (יג) כמו בהזכרת ה"שלוש" שפטר גס"ן למחקו, ואף-על-פי-כן כיון שהקדוש-ברוך-הוא נקרא בו, אף-על-פי שאינו מיוחד לו, אסור להזכירו בשמחתו על ענין השלום, וכמו שכתב סימן פד, וכל-שכן בזה, שלכמה דברים דינם בשמות שבלשון הקדש, כגון (יד) לענין שבועה ולענין (טו) הזכרת שם שמים לבטלה ולענין (טז) קללת חברו בשם: (יא) מתר לאמנם. דגם בני אדם מכנים בהם לפעמים, כמו שצאמר "חמון ורחום וצדיק". ודוקא באומר קף, (יז) אבל באומר: הרהרם ירחם עליך, יש לומר דאסור כמו שאלת שלום [פמ"ג]: (יב) שאינם נמחקים. לאו דוקא, (יח) דהא איבא "שלוש" דאסור להזכיר שם, וכנ"ל בסימן פד: (יג) להפריש מדבר אסור. והוא הדין (יט) אם נכנס בלבו הרהור עברה, מטר להרהר שם בדברי תורה, מפני שהיה כמו להפרישו מאסור, שהתורה מצלת מהרהורים רעים: (יד) ובעניניו

תרגום: 1 בית שעומד בו את הלכות. 2 בית שמקונו י"ש וכדומה. שער הציון

(יח) פרימגדים: (יט) פתח תשובה ויהי דעה רפ"י: (כ) חסד ספור סימן יח ותשובות בגני ציון: (ב) פרישה: (ג) פשוט: (ד) פרימגדים: (ז) שער תשובה: (ח) ספר חסידים: (י) שלי"ה: (י) שער תשובה. אף לענין לפניה צניח לענין לעיל בסימן עט סעיף קטן ג פי' שם יש דעות בזה: (ט) מנא אברהם: (ט) פרישה: (י) ספר חסידים: (י) ספר חסידים: (יא) פרימגדים: (יב) אחרונים: (יג) אחרונים: (יד) אחרונים: (יז) אחרונים: (יח) מנא אברהם: (יט) ספר חסידים: (יט) חזקת משפט סימן כו, ענין שם: (י"ז) פרימגדים: (י"ח) מנא אברהם: (י"ט) ספר חסידים:

הלכות קריאת שמע סימן פה פו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק טו]

גגון בבית אמצעי של מרחץ⁽¹²⁾ וכו', גגון שנגע בידיו במקומות המקשים⁽¹³⁾, דאם ידיו או שאר מקומות מגופו מטנפות ממש אפילו ההרהור אסור⁽¹⁴⁾.

(12) וברין זה כתב לעיל (סי' פד ס"ק ו) שיש מחמירים אפילו לאסור לומר 'אין משיבין במרחץ', אלא אם כן יש בזה משום דרכי שלום. (13) ולענות אמר אחר ברכה ששמע באופן זה, דעת החזו"א (דינים והנהגות פ"ד אות כט) שמוותר. אמנם לשמוע ברכה שחייב בה ולצאת בכך ידי חובה מדין 'שומע כעונה', כתב המשנ"ב לעיל (סי' עה ס"ק כט) לגבי ערום, שאינו רשאי, כיון שהוא עצמו אינו יכול לברך במצב זה.

(14) ואם הוא מסתפק אם יש עליו טינוף, צידד בביה"ל לעיל (סי' סב ס"ג ד"ה ואף) שיש להקל, וכתב שיש לומר שלכתחילה אסור, ואם מקום הספק מכוסה, כיון שהדבר תלוי במחלוקת ראשונים יש להקל.

[משנ"ב ס"ק טז]

וענין לעיל סימן מז סעיף ד במשנה ברורה ובאור הלכה⁽¹⁵⁾.

(15) שם (ס"ק ז) כתב לגבי פסיקת דין לפני שביקר ברכת התורה, שלדעת הגרי"א אסור לפסוק את הדין אף בלי נתינת טעם, אך כתב בביה"ל שם (ד"ה המהרהר) שגם לדעת הגרי"א אין ההרהור כדיבור, ורק לגבי ברכת התורה צריך לברך אף להרהור, ולכן גם להגרי"א שייך הדין שמוותר להרהר בדברי תורה במקומות המבוארים כאן שהרהור מותר בהם.

סימן פו

שצריך להרחיק מן מים סרוחים

[משנ"ב ס"ק א]

אם מקרים עד שצריך בגי'אדם להצטער מאותו הריח⁽¹⁾.

(1) ואפילו מי שמורגל בכך ואין דרכו להצטער, כתב לעיל (סי' פה ס"ק ו) שאסור לו להזכיר שם דברי תורה.

[משנ"ב ס"ק ג]

שיש ריח רע מעפש, וקץ בה, אסור לקרות קריאת שמע, והוא הדין כל קהאי גונא⁽²⁾.

(2) והבר שמטבעו ריחו רע כמו נפט וכדו' אפילו שהוא מאוס, כתב לעיל (סי' עט ס"ק כג) שאין צריך להרחיק ממנו, אלא רק ממה שנסרח מחמת עיפוש.

ולגבי הרחקה ממה שארם הקיא, כתב לעיל (סי' עו ס"ק ב) בשם רעק"א שהביא מהנהירות שמשון שאף שהוא מאוס אין צריך להרחיק, ומריח רע היוצא מהפה, כתב רבי חיים ויטאל (שו"ת באר מים חיים סי' פג) והסכים עימו בנו רבי שמואל (שם), שאין חיוב להרחיק בשעת אמירת דברים שבקדושה, ולכן גם האדם שריח זה יוצא מפיו, חייב בקריאת שמע ותפילה. מאידך, האפיקי מגינים (סי' עט חידושים ס"ק טו) והשלחן מלכים (כלל ה ס"ק ט) כתבו שבין מי שיצא הריח ממנו ובין אחר אסורים לקרוא עד שיכלה הריח. והבית ברוך (מלואים כלל ג סכ"ב) כתב שללמוד תורה כשמריח את ריח הפה מותר, כיון שאינו חמור יותר מהפחה.

ולגבי ריח רע הבא מזיעה, כתב הבית ברוך (שם) שיש להקל ללמוד כשמריחו. והגרי"ח קניבסקי (נקיות וכבוד בתפלה תשובה עב) הורה שמוותר לומר דברים שבקדושה כשמריחו.

[משנ"ב שם]

ובקמפ"ם פ"ק ד מהלכות תפלה הלכה ט משמע דמותר, ונק גדולי החכמים היו נזהרין מזה בעת התפלה⁽³⁾.

(3) וזה לשון הרמב"ם: 'גדולי החכמים לא היו מתפללים בבית שיש בו שכר ולא בבית שיש בו מוריים בעת עיפוש, מפני שריחו רע אף על פי שהמקום טהור'.

[משנ"ב שם]

ולפלא שלא העירו בזה⁽⁴⁾.

(4) אמנם בשעה"צ לקמן (סי' רכו ס"ק יא) חזר בו מקושיתו מהרמב"ם, וכתב שמדובר שיש בבית ריח רע ממוריים אך אינו ריח חזק, ואילו הא"ר אסר במקומות שהריח הרע חזק יותר, ולכן נחשבים כמבואות המטונפות.

סימן פז

במה צריך להרחיק בשעת קריאת שמע מן גרף של רעי

[משנ"ב ס"ק א]

ואפילו אם הם רחוצים ופה מבפנים ומבחוץ ונקיים לגמרי שאין בהם אפילו ריח רע⁽¹⁾.

(1) וגרף של רעי חדש שעדיין לא השתמשו בו, כתבו החזו"א (או"ח סי' יז ס"ק יא) והקפ"ח (סי' ד) שקורא כנגדו, ואפילו הוא של חרס.

וכלי לעשיית צרכים לקטנים והוא חדש, הורה הגרש"ז אויערבך (נשמת אברהם ח"ה סי' פו) שמוותר לקרוא כנגדו.

והלוקח נייר לקנח בו בבית הכסא ולבסוף לא השתמש בו, כתב הרעק"א (הנהגות השו"ע סי' ד ס"ק ז) בשם ספר חסידים (סי' תתכג) שצריך ליטול ידיו. וביאר הקפ"ח (סי' ד ס"ק סז) שנראה שהספר חסידים דיבר רק בנייר שאינו נקי. וכן כתב החזו"א (שם) שיכול לקרוא שמע כנגד ניירות שהומנם לקינוח.

ולגבי חיתולים מבר לאחר שכביסו אותם, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סי' קו אות ב) שמוותר לקרוא קריאת שמע כנגדם. ולענין חיתולים חד פעמיים שלא השתמשו בהם, הורה הגרי"ש אלישיב (אשי ישראל פניג' הע' כג) שמוותר לומר כנגדם דברים שבקדושה.

[משנ"ב ס"ק ב]

אם אין בו צואה ולא ריח רע מותר⁽²⁾ וכו', וצריך להרחיק ד' אמות מקום שקלה הריח⁽³⁾.

(2) בטעם הדבר כתב החזו"א (או"ח סי' יז ס"ק י), שודאי שאין הברל בזהאם אם מיוחד גם לתשמיש אחר, אלא שגרף שהוא נקי אינו אסור מחמת הזוהמא שבו, אלא משום שגנאי להזכיר את השם כנגדו, ולכן כשהוא מיוחד לתשמיש נוסף אין גנותו מרובה כל כך, ולא נאסר להזכיר את השם כנגדו.

(3) ולקרא כנגד צינור ביוב, הורה הגרש"ז אויערבך (אשי ישראל פניג' הע' נט) שמוותר משום שאינו עשוי לקבל צואה אלא משמש רק כמעבר ולא נחשב כעביט, ואין חילוק מאיזה חומר הוא עשוי. וכן דעת הגרי"ש אלישיב (וזאת הברכה פט"ו) שאין לחוש שנבלע בו הביוב ולכן אם אין יוצא ממנו ריח מותר לברך כנגדו. אכן, בשם החזו"א הובא (ארחות רבנו ח"ג עמ' רה) שחילק בין צינור

א ברכות כב

א משקטות הנקרא
דברכות כ"ה לדעת
התוספות ושאר
פוסקים ב שם
בתוספות ונבנו יונה
בשם רבני צרפת

פז שצריך להרחיק מן מים סרוחים, ובו סעיף אחד:
א (א) *מים סרוחים (ב) או מים שנה ששורין בהן פשתן או קנבוס צריך להרחיק מהם (ג) כמו מן הצואה:

פז כמה צריך להרחיק בפשעת קריאת שמע מן גרף של רעי, ובו ג' סעיפים:
א (א) *גרף של רעי ועביט (ב) של מירגלים של חנם או של עץ, צריך להרחיק מהם (ג) כמו מצואה אפלו הטיל בהם (ד) מים. *אבל אם הן של מתכת או

שערי תשובה

הלכה שאינה פסוקה, ועין בנרדכי סימן שפ"ב והקניא בברי"ק ובשם להסתייגות
פ"ג דק"ש דאסור להנהיר תוך ד"א מאחורי בית הכסא ועדיו ומלפניו כמלא עינו
ע"ש. וכתב בשאלת יעקב"ן שאסור לעין בכה"כ במשקלי השמות והפסלים של לשון
הקדש, שאין דרך להנהיר לידועה רק ע"י התחבוס ונבוא להנהיר במקרה, ע"ש סימן
י"ד, ובבריי"סוף למד מזה שאסור לסדר שם מהב מליצה בלשון מלמד דודאי
יבוא להנהיר קצת בסוגית התלמוד ע"ש:

[*] מים סרוחים כ"י. עין בכ"י מ"ש מדברי הרמב"ם בפרוש השקנה, והנה"ג
בתשובותיו סימן כו כתב שאין הכרח ע"ש ובשוריי"בקה. וכתב בתשובה
הג"ל: גנה שמשמשים לה מים סרוחים ורעים והיא סמוכה לכה"כ, אף אם קדשה,
בעל הגנה צריך להרחיק דהרי מלתא דאסורא ע"ש:

בצל הגנה צריך להרחיק דהרי מלתא דאסורא ע"ש:

באור הלכה

*** גרף וכו'.** עין במשנה ברורה מה שקטבנו בזה ב דאם מגיע ריח רע וכו'.
פי' לכאורה קשה מאד על הסגנון דאברהם דמתייר אם הוא נזהר תמיד
להטיל ספק רביעיית מים, הלא לדעת רבנו יונה עביט אסור מן התורה אף דמי
רגלים עצמן אינן אלא מדרבנן, ועל כרחק משום דהוא מסיים יומה, ודינן לה
כמו צואה, וכמו שקטב סתרי"אדם, או משום דכיון דמקור לזה הוא כמו בית
הכסא, וגם לפי זה אסור מן התורה, וכדמשמע בחדושי ר' עקיבא איגר, ואם
כן מה מהני לזה מה שמטיל תמיד רביעיית מים, הלא מה דמהני רביעיית מים
למירגלים אף שהוא מרבה הוא משום דמירגלים אינו אלא מדרבנן וקפדוש
רש"י (ברכות כ"ה ע"ג), הא אם היה אסור מן התורה לא היה מהני כלל,
וממילא מה מהני זה להעביט דאסור מן התורה משום דהוא מסיים יומה, ודינן לה
וכי משום מעט מים ששופך בתוכו לא יקנסו בתוכו וזמתי המירגלים? והוא
בדין קלשה סתרי"אדם המוכא בכאר היטב וצריך מנה. ואולי יש לומר, דכיון
דחזינו דאין בו ריח רע, ממילא מוכח דלא בכלע בתוכו והמא כל-כך, ואין
אסור רק משום דהוא יסוד למירגלים וחסבו קבית הכסא, ועל כן כיון
ששופך תמיד מים בתוכו חפץ אחר העל למירגלים, לא הניחו להתחבר לבית
הכסא. וכן מלשב גס"כ קלשה היש-אומרים הניל, ולפי זה אם מגיע ריח רע
מקנה, דינו כעביט ממש, כן נראה לעניות דעתי: * **אבל אם הן של מתכת**
או של חנם מצפחה. עין במשנה ברורה לענין כלי פורצלין⁽⁴⁾. והנה אף דלענין
העצלה כתב הפרי מגדים בסימן תנא דכלי-חרס הם, מכל מקום לענין זה

באר היטב

אני רוצה שתסיף ואעפ"כ א"ל בלשון הוראה, כימ, כתב הר"ן אפלו בלא אפרושי
מאסורא שרי לומר לחברו עשה לי כך וכו' אע"ג דממילא הוי הוראה, דהא א"ל
טל בכלי שני ותן, אע"ג דלפינן מנה דהפשיטו לא נהו בשולו, מ"א:

(ב) מים. כיון דמקורין לה"ל בכה"כ ואסורים אפלו אין בהם ריח רע, הלא-ש
והרמב"ם, וכתב המ"א וניל דאם הכלי מיוחד גס"כ לתשמיש אחר כגון
לשפך לתוכו שופטין, אם אין בו צואה ולא ריח רע מחר, וה"ה אם מיוחד להשתיין
ובכל פעם שמשמתינן נותן לתוכו רביעיית מים שרי עכ"ל. והנה"ג חולק עליו
והכתב, כיון דטעמא הוי כמו שקטב הבית-יוסף, הא רביעיית מים מהני למירגלים
היו למים צלולים דמתערבין במים ומתבטלין אבל מה שקלוע לחוף הכלי אינו
מתערב במים כדי שיתבטל, א"כ ה"ה הוא ש"א שבעוד שהוא משתיין שאינו בולע הכלי אינה דבר מונע א"כ לא מהני השללת מים אחר העליקה. ועין ט"ז ובע"ת:

משנה ברורה

קדוש. דהינו לומר לו אפלו בלשון הוראה שאסור לעשות כן,
(כ) ואין צריך לדקדק ולומר "אל תעשה כך" כלי לשון הוראה.
(כא) ויש מחמירין וסוברין דאסור לומר בלשון הוראה, דנה הוא
תורה, כגון אם רואה בערב-פסח שמגלחין אחר חצות, יאמר
"אין מגלחין", דלשון זה אינו לשון הוראה, אף-על-גב דממילא
נשמע דאסור, אבל לא יאמר "אסור לגלח". ונראה לי דאם אין
דבריו נשמעין בקצור, **(כב)** יוכל להעריך לפניהם גזל האסור בכל
חלקיו כדי להפרישו. כתב הסגנון דאברהם בשם הר"ן: אפלו בלא
אפרושי מאסורא שרי לומר לחברו עשה לי כך וכו', אפלו אם
ממילא הוי הוראה, שנה מורה לו שהוא מתר לעשות כן, כיון
שאינו אומרים בלשון הוראה: **(טז) ובמקום שמתר.** כגון בבית
אמצעי של מרחצות⁽¹²⁾ וכו', או כגון שהוא בעצמו אינו נקי לגמרי,
כגון שנגע בידיו במקומות המכססים⁽¹³⁾, דאם נדיו או שאר מקומות
מגופו מטונפות ממש אפלו ההרהור אסור⁽¹⁴⁾ **[פמ"ג]: (טז) לפסק**
דין. דהרי כמו הרהור, שמחשב הטעם בלבו. ועין לעיל סימן מז
סעיף ד במשנה ברורה ובאר הלכה⁽¹⁵⁾:

א (א) מים סרוחים. על-כן אותן מקוואות שמימיהן סרוחין
בימות הקיץ, לא מבטי דאסור לברך בתוכן, אפלו הרחקה בצואה בעינן **[פמ"ג]**. ודוקא **(ב)** אם מסיים עד שדורך בגי'אדם להצטער
מאותו הריח רע⁽¹⁾. גנה שממשיכין לה מים סרוחים ורעים והיא סמוכה לבית הכנסת, אף אם קדמה, בעל הגנה צריך להרחיק, דהרי
מלתא דאסורא **[ש"ת]: (ב) או מי משרה.** שמשפחה, וכל-שכן משרה של כובסין שמכבסין בהם בגדי קטנים שיש בהם צואה
[שנו"א]: (ג) כמו וכו'. רוצה לומר, לפניו כמלא עינו, ולאחריו ד' אמות ממקום שקלה הריח. וכתב הפרי מגדים, דאסור הוא מן
התורה כמו צואה. כתב האלהי רבה והובא בפרי מגדים: במתקפות הנין שיש ריח רע מקפוש, וכן בה, אסור לקרות קריאת שמע,
והוא הדין כל כהאי גוונא⁽²⁾; ובמב"ם פרק ד מהלכות תפלה הלכה ט משמע דמתר, ורק גדולי החכמים היו נוהגין מנה צעת התפלה⁽³⁾,
עין שם, ולפלא שלא העירו בזה⁽⁴⁾:

א (א) גרף וכו'. וצאפלו אם עתה אין בהם כלום, **(ב)** וצאפלו אם הם רחוצים ופה מבפנים ומבחוץ ונקיים לגמרי
שאין בהם אפלו ריח רע⁽¹⁾: **(ב) של מירגלים.** ואם **(ג)** הכלי מיוחד גס"כ לתשמיש אחר, כגון לשפך לתוכו שופטין,
אם אין בו צואה ולא ריח רע, מתר⁽²⁾, **(ג)** וכן אם בכל פעם שמשמתינן נותן לתוכו רביעיית מים, מתר אם אין מגיע ממנו
ריח רע. ונראה לי, דבנה אם מגיע ריח רע מן הכלי דינו כעביט ממש, וצריך להרחיק ד' אמות ממקום שקלה הריח⁽³⁾,
ועין באור הלכה: **(ג) כמו מצואה.** לפניו **(ד)** כמלא עינו ולאחריו ד' אמות ממקום שקלה הריח. ומשמע מדברי

שער העיון

(כ) מגן-אברהם בשם הפסח-משנה וכן כתב הגר"א: **(כא)** תי"אדם, ועין בבאר הלכה: **(כב)** מוכח מסיניא דשבת שם: **(ב)** מגן-אברהם
בסימן עט סעיף קטן יא: **(ב)** כל הפוסקים: **(ג)** מגן-אברהם: **(ג)** מגן-אברהם אלהי רבה ודרך-החיים: **(ד)** טור:

הלכות קריאת שמע סימן פו

(ד) **שֶׁל** (3) [3] **זְכוּכִית או שֶׁל חֵרֶס** (2) (ה) **מִצְפָּה, מִתָּר אִם הֵם רְחוּצִים** (ד) (1) **יָפָה: ב** גֶּרֶף וְעֵבִיט שֶׁל חֵרֶס או שֶׁל עֵץ שֶׁכָּפָאוּ עַל פִּיו, (ז) **יָנֵשׁ מִתִּירִין** (6) (ח) **יָנֵשׁ אוֹסְרִין, וְהִלָּכָה בְּדַבְרֵי הָאוֹסְרִים: ג** ***מִתָּר לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע בְּבֵית שֵׁשׁ בו צוּאָה וּמִי־רִגְלִים או גֶּרֶף וְעֵבִיט בֵּינוֹן (ט) שֶׁהִרְחִיק מֵהֶם כְּשֶׁעוֹר**

ג טור בשם אבי
העור והרדכי בשם
ראב"ה ד טור ושם
הרדכי ה ברכות
כ"ה וכו' ש"כ

באר היטב

(3) **זְכוּכִית**, דלא קלע. וקטב הש"י: נראה דלמאי קטב רמ"א סימן תנא ד"א דלא מהני אפילו הגעלה לכלי זכויות ה"ה שיש להחמיר כאן, דהוה טעמא הוא ע"ש, ומי אחרן חולק עליו דאין להחמיר כאן ע"ש: (2) **מִצְפָּה**, הנו מה שקורין גליוורט: (7) **יָפָה**, ובלבד שלא יהא בהם ריח, ובהוסי' סי' פ' מ' שפירו' כתב להחמיר אם נתן בהם קיס: (6) **יָנֵשׁ אוֹסְרִין**, בין

שערי תשובה

[3] **זְכוּכִית**, עבה"ט, והפרי"ח ג"כ מחמיר ועבית של זכויות כשל בליתרס, וראיה מהרמב"ם, ובברכ"י יוסף כתב שאין ראיה ודעתו ג"כ כפסק השי"ע ע"ש: עליו דאין להחמיר כאן ע"ש: (2) **מִצְפָּה**, הנו מה שקורין גליוורט: (7) **יָפָה**, ובלבד שלא יהא בהם ריח, ובהוסי' סי' פ' מ' שפירו' כתב להחמיר אם נתן בהם קיס: (6) **יָנֵשׁ אוֹסְרִין**, בין

באר הלכה

צריך עיון, דעל מה שכתב הש"י דלפי מה שנתבאר סימן תנא דכלי זכויות גס"פן כמו בליתרס, הוא תיין בזה, כתב הישועות יעקב: אני תפס, דהרי בכליתרס גליוורט דעת הפוסקים הג"ל דאינו בכלל גרף של רע, וזו בנודא חשוב כמו בליתרס לענין בליעת אסור וכן בליתרס המצפין אדר, כתב החקיעקב שם באות סד ודעת רב הפוסקים דהרי הוא בכליתרס, ובהו' לכלי עצמא מהני ובנ"ל, אלא ודאי דלענין גרף של רע, בין נכסל להדירו והוא שוה, אין בזה חשש גרף, עד כאן לשונו. ואמ"כ הוא הדין בענינו גמי אפ"ר דכיון דהם שוועין ואינם בולעין כל"כ כמו בליתרס, אפ"ר דאין דינם בכליתרס. ומכל מקום נראה דלפעשה נכון להחמיר, ודאפלו בכלי זכויות גופא הפרי חדש מחמיר, ונהי דשם נקטינן בדיעת האחרונים להקל, מכל מקום בזה יש להחמיר: * **מִתָּר לִקְרוֹת וכו'** בין שחרחיק וכו'. עין במשנה ברורה באם המשה גבוה עשרה וכו' שרי לקרות לפני המשה. ופשוט דהוא הדין כששוכב על המשה, ונראה מלעיל סימן עט סעיף ב ע"ש במשנה ברורה, אף יש לו לומר בזה שלא יוציא אבר אחד חוץ למשה למקום הגרף, עין לעיל סימן עז סעיף ד. כתב בספר חיי אדם: תבה ונאמרואו[ן] וכו' וכו' וכו' בזה עומד בבית גבוה עשרה טפחים ורחב כמ"ש ד' טפחים המפסיק בין האדם לצוואה, יש להחמיר בדיעת הפג"א אברתם דאין עליהן אסור, אלא אם כן מפסיק מבית לכלל, אבל אם היה מירגלים על הארץ או בכלי שאינו גרף, בענין שאין בו אלא אסור דרכו, נראה לי דמותר לעמוד נגד המחצה ולקרות ולברך, אבל לא כנגד האויר, דמחצה תרוב ד' טפחים כשיב מחצה להחמיר כנגדו: ואם המחצה הוא יותר מן האויר, דהוי עומד מרחק על הפרץ, נראה לי דאפילו צוואה יש להחמיר בשעת הדחק נגד המחצה ובלבד שלא יראה הצוואה: וכן תרין המפסיק עומק ד' טפחים כמ"ש ד' טפחים, ורחבו משפחו לשפחו גס"פן רחב ד' טפחים, הרי זה כשריט' שוה, עין שם. עוד כתב: ודקא שהמחצה הוא גבוה ד' טפחים ברחב ד' טפחים מן התקוע עד סוף גבה ד' טפחים, או אף עליו שפחות מנ' טפחים סמוך לתקוע אין בו רחב ד', כגון שגומד על רגלים דקים דאמרין לבד, אבל שלטן שלנו וכו' וכו' וכו' על רגלים ואין ברחבו ד' ד' טפחים

אולי יש עליה ממשות של זקמא: **ב** (ז) **יֵשׁ מִתִּירִין**, דהוי כמו כסוי: (ח) **יָנֵשׁ אוֹסְרִין**, דכיון שהזקמא בלוע בתוכו, הכלי גופא הוא כמו צוואה ואסור עד שיכסהו. (יד) **אָבֵל שֶׁל מִתְכּוֹת**, אפלו אינו רחוק (טו) מבפנים מהני כפיה, דאין אסורו אלא מתוכו, וכפיה חשוב כסוי. ואם פסה על הגרף והעבית וריח רע נודף מהם, בין שהוא של חרס ורחוק או של מתכת ואינו רחוק, כתב הדרד"היים דצריך להרחיק ד' אמות ממקום שפלה הריח, דזה מקרי ריח רע שיש לו עקר. ועין במה שכתבנו בבאר הלכה בסימן עט, בהקדמה אות ו. ואם הוא של מתכת ורחוק, די שחרחיק עד מקום שיכלה הריח רע, וזהו ריח רע שאין לו עקר. שריגיל האדם שיהיה לו עבית של מתכת או זכויות ויהיה רחוק ונקי, וישל לתוכו רביעית מים כשמשתיין בו, ואז מותר לו לברך "אשר יצר" וללמוד תורה אצלו: ונראה לי, אם הוא נקי ואינו יוצא שום ריח רע ממנו, אזי די שיתחצוהו מערב"שבת לערב"שבת, עד כאן לשונו והובא באל"ה רבה: **ג** (ט) **שֶׁהִרְחִיק**, ואם היה בבית משה גבוה עשרה והמחצות מגיעות לארץ (טו) מכל הצדדים, או על-פלפנים (יז) שרגלית קצרות ואינן גבוהות ג' טפחים דהוי כלבוד, וצוואה או גרף ועבית עומד אחריו משה, מקרי המשה מחצה ושרי לקרות לפני המשה ואין צריך להרחיק, ובלבד (יח) שלא יראה את הגרף וגם שלא יגיע לו ריח רע. וכתב הפג"א אברתם, ודקא כשהמשה חוצצת מבית לכלל, אבל בלא הכי לא חשיבה מחצה. (יט) והרבה מפקפקין בדין זה, גם בספר נשמת אדם תמה עליו, על-פ"ן מסיק בסי"א אדם, דמיירגלים שהיו על הארץ או בכלי שאינו גרף, דאינן אלא מדרבנן, יש להקל לקרות ולברך נגד המחצה אפלו אינה חוצצת אבל לא כנגד האויר. ועין בבאר הלכה שהעמקנו כל לשונו בזה. דפ"ס הקבועים בפתל [שקורין פאליצ'ע] או באנקל, אף עליו שגבוהים עשרה טפחים, ואפ"ר אפלו רחב ארבעה טפחים, לא הוי רשות לעצמו, בין שאין לו מחצות המגיעות לארץ. וכן שלחנות שלנו שעומדים על רגלים, שאין ברחבן ארבעה טפחים, אף עליו שזון גבוהים עשרה טפחים לא הוי מחצה להפסיק [ח"א]: עוד כתב דהוא גרף או אפלו מירגלים העומד בין שני רבבות, נראה לי דאסור לברך, נראה לי דמחצה אף עליו ששהטור מפקסי, דכיון דהוא מתמשש הבית כלב גבוה, וכן כל כיוצא בזה, אבל כיוצא בזה, אבל כיוצא בזה, נראה לי דמפסיקים, ועליו האקנים המבארים לעיל גבי משה, אם הניח להגרף והעבית תחת המשה, ומחצות המשה מגיעין עד פחות משלושה סמוך לארץ, (כ) אפלו אם המשה בעצמה אינה גבוה יו"ד, שרי לקרות לפני המשה ועל גבה, דאמרין לבד וזהו מפקסה: וכל זה כשאין מגיע ריח רע, אבל כשמגיע לא מהני כסוי

שער הציור

(ה) פרימגדים בסימן עט ותי"א אדם ור' עקיבא איגר בחידושי: (1) הנ"ל: (1) **אל"ה רבה ובכרי"וסף ודר"ה** חיים וישועות יעקב וי"א: (2) **מגן אברתם ודר"ה** חיים: (3) **עין בפרימגדים: (1) ביח: (2) בתי"וסף: (3) מגן אברתם: (4) ודר"ה** חיים: (5) **פרימגדים: (6) כן כתב אל"ה רבה, ואינו מבין טעמו לפי מה שכתב בשם הפג"א אברתם שיהא חוצץ מבית לכלל, ובלאו הכי יש לעין בזה: (7) חיי אדם: (8) חיי אדם ופשוט, ועין לעיל בסימן עט סעיף ב: (9) עין מחצית השקל ומאמר מרדכי: (10) מאל"ה רבה ופשוט:**

תרגום: 1 מחצה. 2 מנגן [מצפה זכויות]. 3 חרסית. 4 מך, איצטבא. 5 ספסל.

הלכות קריאת שמע סימן פו

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק ג]

העבית חמיר טפי, דכיון דמקד לנהו⁶.

5) ולעיל (סי' פג ס"ק יב) כתב שכיון שהעבית מיוחד לזה הוא מסריח ביותר וחמור יותר.

[משנב ס"ק ד]

אכל רב האחרונים ונקמט פלם מסמימים להקל⁶.

6) ולענין חולה שחיברו לו צינור שדרכו נוטפים המי רגלים לתוך שקית [קטטר], כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"א סי' כז) וכן דעת הגרש"ז אויערבך (נשמת אברהם ח"א סי' עו ס"ק ט) והגר"י קניבסקי (ארחות רבנו ח"א עמ' נה) שמותר בדברים שבקדושה.

אכן לענין כיסוי השקית והצינור, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שאם השקית והצינור עשויים מגומי, חייבים לכסותם, וגם אם הם עשויים מפלסטיק שיתכן שהוא עדיף מגומי, מ"מ טוב לכסותם. מאידך, דעת הגרש"ז אויערבך (שם) שאין צריך לכסות את השקית והצינור המחובר לה, כיון שנעשו לשימוש חד פעמי, וגם המי רגלים שבהם מכוסים ואין מהם ריח, ועוד, שהם דומים למתכת וזכוכית ואין עליהם שם של עבית [כמבואר בשו"ע כאן]. ודעת הגר"ש אלישיב (אשי ישראל פ"ב הע' מ-מא), שאם השקית והצינור עשויים מגומי צריך לכסותם, אבל אם הם עשויים מפלסטיק מן הדין אין צריך לכסותם.

והגר"פ שיינברג (תפילה כהלכתה פ"ב הע' ג) כתב שלשקית העשויה מנילון יש דין עבית וצריך לכסותה, ומ"מ לגבי הצינור המוליך אליה אין להקפיד שיהיה מכוסה, כיון שאין המי רגלים עומדים בו.

[משנב ס"ק ה]

והכלים שאנו קורין פארצליין, לענין שארי אסורים דינם ככלי-הכסף דלא מהני הגעלה⁷.

7) וכלי פלסטיק, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ב סי' צב) שאי אפשר להתירו בהגעלה, ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' סז) מיקל בזה לענין שאר אסורים, והגר"ש אלישיב הורה (אשי ישראל פ"ג הע' צח) שפלסטיק כמתכת שמועילה בו הגעלה.

[משנב ס"ק ט]

ואם היה בפית משה גבוה עשרה והמחצות מגיעות לארץ מקל העדרים⁸.

8) ולגבי מיטת תינוק שיש לה מחיצות של פסים וביניהם פחות משלשה טפחים וגובהם למעלה מעשרה טפחים והדרך לפותחן לפעמים, הורה החו"א (גנוז שערי ציון הלכות והליכות א"ח אות יד) שהן נחשבות כמחיצה לגבי צואה שבתוך המיטה ולכן

מועיל להסיר את פניו ממנה, ואם המיטה מכוסה ברשת שאין רואים דרכה את הצואה היא נחשבת כמכוסה.

ולגבי הפסק בינו לבין הצואה על ידי צורת הפתח או שני פסים העומדים בשני הצדדים, כתב בשו"ת שלמת חיים (סי' ק) שיתכן שאינם מועילים. וראה בשו"ת ארץ צבי (להגרא"פ ח"ב סי' ה אות ג) שכתב שאף שלכל דבר צורת הפתח דינה כמחיצה, מ"מ אין זה כבוד שמים ללמוד ולהתפלל אם רק צורת הפתח היא שחוצצת בינו לבין הצואה.

ואנשים העומדים זה אצל זה, כתב במשנ"ב לקמן (סי' שסב ס"ק לח) שהם כמחיצה ונחשבים הפסק להסיר לדבר דברי תורה כנגד מקום שאינו נקי, והוסיף בשו"ע שם (ס"ק כא) שמועיל אפילו אם יודעים שהעומדים לשם כך. ואותם אנשים העומדים סביב המקום המטונף, כתב הפתח הדביר (ס"ק ב) שאסורים לומר דברי קדושה אף כשמחזירים את פניהם מהצואה, מאידך, בשו"ת הר צבי (א"ח ח"א סי' פו) הסתפק באופן זה אם הם נחשבים מחיצה גם לגבי עצמם, ונשאר בצ"ע.

ולגבי מחיצה הזוהר ברוח כגון וילון, כתב בבית הלל לקמן (סי' רמ ס"ו ד"ה עד שיהיה, וכן מבואר במשנ"ב לקמן סי' שטו ס"ק י) שאינה מועילה כהפסק בפני ספר תורה, אלא אם כן היא קשורה למעלה ולמטה. והחזו"א צידד (א"ח סי' נב ס"ק יד) שבבית שאין נושבת בו רוח מועיל וילון גם אם אינו קשור למטה, אלא שיתכן שאין הדרך לקבוע מחיצה רפויה שרוח מצויה מבטלת, ועל כן אין הוילון נחשב למחיצה.

[משנב שם]

והכתב הפגן-אברהם, ודווקא כשהמטה חוצצת מפתל לכתל, אכל כלאו הכי לא תשיבה מחצה⁹.

9) ולענין וילון המצוי בבתי חולים ואינו מגיע תוך שלשה טפחים לקרקע, כתב הגרש"ז אויערבך (נשמת אברהם א"ח מהדרי' תשס"ז, עמ' פו הע' ט 2), שמותר לאדם הנמצא מהעבר האחד של הוילון להתפלל, כל עוד לא מגיע אליו ריח רע מהצואה שבעברו האחר של הוילון. ואף על פי שאין לילון זה דין מחיצה המתרת, מ"מ נראה שנחשב כיסוי, כיון שלמעשה הוא מכסה את הצואה או את העבית מעיני כל אדם. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (אבני חשן ח"ג עמ' שעה ובשו"ת ציץ אליעזר ח"ב סי' יא), שכיון שאינו מגיע תוך שלשה טפחים לרצפה, אין לומר דברים שבקדושה כאשר מעבר לוילון יש כלי של צואה או מי רגלים.

[שעה"צ ס"ק טז]

וכלאו הכי יש לצנן בזה¹⁰.

10) ולעיל (הקדמה לסי' עט אות ה) הביא את דברי הפמ"ג שבמחיצה לא הזכיר מה הוא שיעורה, והנשמת אדם (כלל ג אות ג) כתב שאם יש בה רוחב ארבעה טפחים מותר לקרוא כנגדה.

מילואים

הלכות קריאת שמע סימן פה

המשך מעמוד קודם

צריך להקפיד לצמצם דבריו שלא יאמר מילים יתירות, אלא ידבר בדרך שמדבר מחוץ לבית הכסא.

[משנ"ב ס"ק י]

וְכָל־שֶׁשֶׁן הַשְּׁמוֹת שְׁאֵינָם נִמְקָדִין⁹ אֶסּוּר לֵאמֹר שֵׁם אֶפְלוּ בְּלִשׁוֹן לַעֲשׂוֹת¹⁰ וכו', אֶסּוּר לְהַזְכִּירוֹ בְּשִׁמְתָּתָן עַל עֲגִינֵן הַשְּׁלוֹם¹¹.

(9) והשמות שאין נמחקין הם: הוי"ה, אד-ג, א-להים, א-ל, א-ל, א-ל, ש-ד, צב-אות, י-ה, ויש אומרים גם א-הי-ה. ומתוך שמות אלו יש שבעה שהם השרשים ושאר השמות נכללים בהם [שאר השמות מבוארים ברמב"ם ובכסף משנה (פ"ו מהל' יסודי התורה ה"ב), ובשריע (וי"ד סי' רעו ס"ט)].

(10) וכן שם 'רחמנא', כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' מ אות כז) שבלשון ארמית הוא שמו של הקב"ה, ולכן אסור להזכירו במקומות המטונפים ולא להזכירו לבטלה. וכן מבואר לקמן (סי' קסו ס"ק נא) שאם בירך בלשון 'רחמנא' יצא.

(11) ואף כשאנו מתכווין לכך אלא כוונתו להזכיר שם של אדם, הביא לעיל (סי' פד ס"ק ו) מחלוקת בזה, וסיים שירא שמים יש לו להחמיר בזה.

הרי הוא אנוס ועל ידי אנוס מותר. ועוד ביאר, שבתפילה אין לו היכר ולכן חוששים שמא ישכח ויהרהר בהלכה, אבל במרחץ, הרי המרחץ לפניו ועומד ערום, ובוודאי יסיר העיון בהלכה ויסלקנו מליבו.

ובית הכיסא שצמוד לבית המדרש, והנכנס לעשות בו צרכיו שומע דברי תורה, כתב הלב חיים (פאלאג'י, ח"ג סי' ו) שמותר להיכנס לשם, שהרי אם הוא תלמיד חכם יזהר לא להרהר, ואם הוא עם הארץ, נחשב אנוס שהרי מוכרח לעשות צרכיו.

[משנ"ב ס"ק ט]

ומדת חסידות הוא לְהַמְכִּיר⁸.

(8) ומשמע שבשאר לשון אין איסור לדבר, ואף שכתב הרמ"א לעיל (סי' ג ס"ב) שאסור לדבר בבית הכסא, ביאר בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' סא) לפי מה שכתב המשנ"ב שם (ס"ק ד) שלצורך גדול מותר לדבר כשאנו נפנה. ומה שכתב הספר חסידים שמידת חסידות להחמיר שלא לדבר במקומות המטונפים בלשון הקודש, כתב האפיקי מגינים (חידושים ס"ק ח) שבמקום שצריך דיבורם הוא בלשון הקודש אין להחמיר אפילו משום מידת חסידות.

ובמקום הצורך שמותר לדבר, כתב בשו"ת תורה לשמה (סי' כד) שאין

הלכות קריאת שמע סימן פה פו

המשך מעמוד ק"ז

ומי"מ אם מכסה את הצינור בבד הרי זה מועיל, וכן אפילו אם רק צבעו נחשב ככיסוי.

[ביה"ל ד"ה אבל]

עין במשנה ברורה לענין כלי פוֹרְצֵי־לֵיָן⁴.

(4) מה שכתב שכלי חרסינה דינם ככלי חרס, ביאר בשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' ט) שהוא דוקא אם שהיה שם הצואה או המי רגלים יותר ממועת לעת.

ממתכת שמותר לברך כנגדו, לבין צינור מחרס שאסור לברך כנגדו, וכן הורה הגרי"ח קניבסקי (נקיות וכבוד בתפלה תשובה פא) שבצינור חרס צריך להיזהר מלומר דברים שבקדושה כנגדו. מאידך, בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ו תשובה יז) כתב שצריך להרחיק מהצינור ארבע אמות, כי מלוכלך תמיד בדברים המטונפים, ואף כשעשוי מפלסטיק או ממתכת הוא בולע, שעינינו רואות שלפעמים הוא נשבר וגראה שהוא בלוע וספוג בלכלוך, ולא כעביט ממתכת שאין מצויה בו צואה תדיר.

הלכות קריאת שמע סימן פו פח

המשך מעמוד ק"ח

שבו הנקבים, וישפוך מהצינור שיש לו פתח אחד, הורה הגרי"ח קניבסקי (שם) שמועיל. והגרי"ש אלישיב (הלכות חג בחג ימים נוראים פכ"א הע' 62) הורה שמקלחת אינה מועילה כתשעה קבין, משום שכשם שאי אפשר לטבול בתשעה קבין המחוברים לקרקע, כך אין להטהר בדרך שפיכה אלא אם כן יש מעשה שפיכה, והיינו כששופך מתוך כלים ולא על ידי מקלחת. מאידך, בשו"ת שבת הלוי (ח"א סי' כד) כתב שאם המים הולכים בשפע ולא בטפות, יש להקל בזה במקום שאי אפשר לטבול במקוה, וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' כא) שמועיל, ובתנאי שיהיו המים נוזלים בלי הפסק, ומהנכון שלא יכנס אחר שכבר נשפכים המים, אלא יעמוד תחת המקלחת קודם יציאת המים, ואז יפתח את המקלחת שישפכו עליו תשעה קבין ובכך יצא ידי שפיכת תשעה קבין, ולאחר מכן יצא ויחזור ויעמוד שוב תחת המים שכבר זורמים, שבכך נחשב גם כטובל בכך שבה לתוך המים, וזה כדי לצאת ידי טבילה במים המחוברים למים שאינם שאובים.

(12) וטעם הדבר, כתב הרמ"א לעיל (סי' עו ס"ד) משום שדינה כצואה, וכתב המשנ"ב שם (ס"ק טו), שיש מחלוקת כשהיא על בשרו האם יש להחמיר בזה כאשר היא מכוסה, אבל אם היא על בגדיו וגם מכוסה

פְּטוּר מִקְלוּשׁ¹³ וכו', וְכֵן לְעִנְיָן תְּרוּמָה טָמֵא מִשּׁוֹם מִים חִלּוּקִים¹⁴.

(9) ולגבי נטילת ידיים, כתב לקמן (סי' קנט ס"ק טט) בשם האחרונים שלכתחילה טוב להיזהר שלא יטלו נכרי או נדה את ידיו, והורה הגרי"ח קניבסקי (טורת התורה ח"ב תשובה סז) שלגבי שפיכת תשעה קבין אין להחמיר בכך.

(10) וכששופכים על גופו, כתב האלף המגן (על המטה אפרים סי' תרו ס"ק ג) שאין צריך להקפיד שייגיעו המים על כל המקומות שבגופו, אלא צריך שכל המים הנשפכים יעברו נגד גופו וסביב לו.

(11) ושיעור זה במידות של זמנינו, כתב בספר מידות ושיעורי תורה שלדעת החזו"א השיעור הוא 21.6 ליטר, וכן כתב בשו"ת הלכות (ס"ו), ולדעת הגרי"ח נאה השיעור הוא 12.44 ליטר, ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' כא) כתב שיש אומרים 32 ליטר ויש אומרים 16 ליטר, וכתב שאין להקל בפחות מכך.

ולטהר בתשעה קבין על ידי מקלחת, דעת החזו"א (תורת המועדים סי' תרו ס"ק יט) שאין זה מועיל, כיון שבמקלחת כל חור נחשב לכלי אחר ומצא ששופך ביותר משלושה כלים, אכן אם יפרק את ראש המקלחת